

Гусларска акција

Студентске демонстрације дан после проглашења тзв. независности Косова предводио је један камин са разгласом. Пуштана је етно музика, као и песме са изразитим патриотским набојем. У том смислу, може се сматрати да је тај камион домаће производње, један стари ФАП, својим носећим карактеристикама требало да допринесе мотивисаности демонстраната да остану у колони све до краја демонстрација, где их је чекао молебан код храма Светог Саве. И заиста, хиљаде младих грла су певале песме попут *Видовдана*, *Густа ми магла паднала* и сличних.

Иво Андрић, у свом чувеном роману *На Дрини ћуприја*, изнова и изнова, сваким новим читањем, образује једну другачију слику. Мали број људи, тајно, са неким побожним осећањем, слуша безименог гуслара из Црне Горе како пева уз своје мале гусле, довољно мале да се могу сакрити под гуњ. И иста функција – мотивација. Додуше, Иво Андрић то назива мало другачије – жмарци низ кичму.

Управо је то кључно – жмарци. Реч која се следећа намеће потписнику ових редова је акција, противнапад, контранапад. Управо ова страна гусала повезива је са множином иних значења.

Чувена је она забрана гуслања пре почетка боја, локализована у Црну Гору 19. века. То је још једна потврда мотивацијске особености гусала. Међутим, није довољно само констатовати ову особину гусала. Потребно је применити је, на сопственој кичми осетити жмарке. Баш њих. Јер без њих нема будућности гусала, а ако је Његош у праву (и овај пут) ни народа. Ништа без жмарака.

Уз жмарке, гусле су оно што јесу, оно што им је намена. Уз жмарке, слушаоци су оно што треба да буду – ратници, не само сабљом, пиштољем, не, много шире. Једно непрекидно стање акције на свим пољима је оно што гусле јесу.

Димензија жмарака је оно што гулама даје живот кроз сваки други вид мотивисања. Гусле су биле тај дан на оном камиону, гусле су биле у говорима званичника и познатих на оном митингу, све су то биле гусле.

Зато нема гусала у мирнодопским условима. Својим потенцијалом, гусле су сушти противник било каквог *statusa quo*. Зато, гусле су сушто

стваралаштво. Гусле су и прогрес. Гусле су креативне, гусле су онај полет који нас тера сваки дан радити, на свим пољима. На тај начин, гусле су младе.

У фолклористици се може наћи да гусле имају мнемотехничку функцију. Но, и то је потребно осетити на сопственој кожи, ту жељу бити упеван и опеван, памћен обрасцима и формулама којима се памте Марко Краљевић, Бановић Страхиња. Све су то начини акције. А оно што их повезује је човекова жеља за акцијом. Гусле су ту само катализатор, нема гуслара без жеље за акцијом. Нема их, нити их може бити само на нивоу гусларских друштава. Какве су то гусле којих нема свуда, у свакој кичми?

Крајње је време да се престане са псевдоромантичарским и отрцаним фразама о некаквој, чак онтолошкој вредности гусала по себи. Време је да се престане са причом како су нас гусле одржале. Одржале? *Одржале* је граматички облик настао од старог партиципа перфекта. То је сувише прошлог времена за мој мозак од двадесет година. Гусле треба да постану еквивалент данашњег времена, да од партиципа перфекта пређу у партицип презента, макар оно што је после Вука остало од њега. Само такве гусле, *одржавајуће* а не *одржаване*, могу опстати, заслужују да опстану. И зато, гусле сада и свуда.

Без жмарака нема гусала, нити много чега другог – суштинског по нас.

Никола Маринковић,
студент друге године Филолошког факултета у Београду,
представник Удружења грађана Српски сабор Двери